

LUNDS UNIVERSITET

Språk- och Litteraturcentrum

Anni Bjervås

Kandidatuppsats

VT 2012

Vem kan säga vad till vem?

- om japanska personsuffix

Handledare: Lars Larm

Sammandrag

Syftet med den här uppsatsen är att undersöka hur de japanska personsuffixen, *sama*, *san*, *kun*, *chan* samt utelämnandet av personsuffix, passar in i F. Brauns (1988, 2010) lingvistiska teorier och R. Browns (1965) universella teori över tilltalsord. Uppsatsen inleds med en överblick över Brauns och Browns forskning som visar att analys av tilltalsord är ett mycket komplext och mångfasetterat ämne, där många olika synvinklar måste sammanfogas för att få en heltäckande bild. Överblicken leder sedan in i en sammanfattning av den forskning som redan gjorts om de utvalda personsuffixen och *yobisute*, vilket visar sig vara väldigt lite och med stora luckor. Innan diskussionen presenteras den egna undersökning som har gjorts genom djupintervjuer med fyra japanska respondenter. I denna undersökning framkommer att tolkningen av personsuffix tycks vara mycket individuell, särskilt när det gäller *kun* och *chan*. I uppsatsens diskussion jämförs sedan Braun och Browns forskning med den egna undersökningen och resultatet blir att med något undantag verkar de japanska personsuffixen stämma väl överens med deras teorier. Dock framhävs att mer forskning krävs på området för att göra några säkrare slutsatser.

Konventioner

I den här uppsatsen används ett modifierat Hepburnsystem. Japanska författarnamn skrivs dock ut i den transkription som används i den bok som författarna har skrivit och som hänvisas till i uppsatsen, för att göra det lättare att hitta uppsatsens källor. På grund av att det inte tycks finnas ett samlat begrepp för det fenomen som studeras i uppsatsen har det varit nödvändigt att skapa ett begrepp. Då japanska titlar tar formen av suffix och inte är självständiga ord har jag valt att använda mig av begreppet personsuffix, och det är det begreppet som jag använder i min undersökning och i diskussionen. I litteraturgenomgången används dock de begrepp för personsuffix som respektive författare använder. Skälet är att begreppen inte är helt utbytbara då dessa inte har riktigt samma innebörd. ...//... innebär att delar av citatet har uteslutits för att fokusera på citatets kärninnehåll. Alla översättningar är mina såvida inte något annat anges.

Innehållsförteckning

Sammandrag	ii
Konventioner	iii
Innehållsförteckning	iv
1 Inledning.....	1
1.1 Disposition	2
1.2 Metod	2
2 Allmänna teorier om tilltalsord.....	4
2.1 Roger Browns universella teori.....	4
2.2 Friederike Brauns lingvistiska teorier	7
3 Japanska personsuffix.....	13
3.1 Sama	15
3.2 San	16
3.3 Chan	17
3.4 Kun	19
3.5 Yobisute	19
3.6 Takesi Sibatas studie	20
3.7 Leo J Lovedays flödesdiagram över personsuffix	23
4 Egen undersökning	24
4.1 Hierarki och status	24
4.2 Sama	26
4.3 San	28
4.4 Chan	29
4.5 Kun	31
4.6 Yobisute	32
4.7 Byte av personsuffix.....	33
5 Sammanfattande diskussion.....	36
Referenser	40
Elektronisk källa	41
Tv-serier	41
Bilagor	

1 Inledning

Japanskan har ett väldigt komplext system av personsuffix, som utgör en stor del av det vardagliga språkbruket. Det finns dock ytterst lite forskning som har genererat kunskap inom detta område. Den här uppsatsen skrivs i ett försök att bättre förstå de finstilta skillnaderna mellan de olika personsuffixen.

Syftet med den här uppsatsen är att jämföra några utvalda japanska personsuffix med de teorier om tilltalsord som R. Brown och F. Braun har lagt fram.

I japanskan fungerar titlar som suffix och läggs alltså efter personnamnet. Titlarna fungerar inte som självständiga ord och blir följaktligen personsuffix. Valet av de suffix som den här uppsatsen tar upp baseras på hur pass vanligt förekommande dessa är samt eventuellt gemensamt ursprung. Utifrån dessa kriterier har följande suffix valts ut som fokus för uppsatsen:

- *sama*
- *san*
- *chan*
- *kun*

Dessutom har uteslutandet av suffix, vilket kallas *yobisute*, också tagits med då detta även är en dimension i tilltalssystemet.

1.1 Disposition

Uppsatsen inleds med en överblick över R. Browns universella teori gällande tilltalsord samt F. Brauns lingvistiska teorier inom området. Efter detta följer en litteraturomgång angående de utvalda suffixen. Slutligen redovisas en egen undersökning, genomförd med hjälp av djupintervjuer med fyra japanska informanter. I diskussionen jämförs sedan resultatet från litteraturstudien angående personsuffixen och resultatet från djupintervjuerna med R. Brown och F. Browns teorier inom området tilltalsord.

1.2 Metod

Den egna undersökningen bygger på intervjuer med fyra japanska ungdomar i 20-årsåldern. Informanterna är två kvinnor och två män. Naturligtvis kan inte fyra informanter anses ge en fullständig bild av hur personsuffix används i japanskan, dock kanske vissa mönster kan framträda. Intervjuerna får därför ses som exempel på hur personsuffixen kan användas, och de genomfördes på engelska med inslag av japanska. Bakom valet av engelska låg tanken att få ett flöde i konversationen. Intervjuerna var mellan 1 och 1,40 timmar långa. Ljudupptagningar gjordes under samtalen, som sedan transkriberades. Som underlag till samtalen låg ett antal frågor (se bilaga 1) som fungerade mer som en intervjuguide då frågorna inte ställdes i samma ordning till förmån för att lyssna in svaren. Under intervjuerna ombads informanterna att först fylla i en figur och en tabell (se bilaga 2). Efter detta fick de läsa fyra dialoger (se bilaga 2) som blev en startpunkt för de resonemang de sedan förde. Dialogerna var hämtade från tre olika japanska tv-serier; *Mei-chan no shitsuji*, *Hotaru no hikari*, *Hangurii!* samt från läroboken *Genki II*. Efter att ha diskuterat dialogerna fortsatte intervjun med mer allmänna frågor om personsuffixen. Slutligen fick respondenterna även titta på ett flödesschema som Loveday (1986) (se s. 23) har gjort

över hur man går tillväga vid val av personsuffix. De fick berätta huruvida de ansåg att flödesschemat överensstämmer med hur suffixen brukas i praktiken. De transkriberade intervjuerna studerades sedan i sökandet efter likheter och skillnader i de intervjuades uppfattningar om personsuffixens användningar.

I resultatkapitlets redovisning används engelska och japanska citat som har översatts till svenska av mig. Dessa översättningar är gjorda för läsbarheten. Eventuella nyansskillnader mellan ursprungstexten och svenska måste anses som mycket små i förhållande till de missförstånd i nyanserna som uppstår då människor med olika modersmål kommunicerar.

2 Allmänna teorier om tilltalsord

Mycket av den forskning som genomförts inom den allmänna lingvistikens är inriktad på pronomen, och då särskilt på pronomen i olika europeiska språk. Detta speglas främst i Roger Browns teori. Friederike Braun har också främst med pronomen i sina exempel men exemplen innefattar även utomeuropeiska pronomen.

2.1 Roger Browns universella teori

Det första påståendet i Browns (1965) universella teori är att i alla språk finns det valmöjligheter när det gäller tilltal till andra människor. Han tar bland annat upp japanskan med dess pronomen och det han kallar "artiga suffix"¹ som ett exempel på riktigheten i detta påstående. Vidare menar han att tilltalsformerna alltid följer normer som gör att samhället som helhet förstår dem. Den faktor som har störst påverkan i valet mellan tilltalsord är det sorts förhållande som talaren och den tilltalade har. Varje samtalskonstellation kräver någon form av tilltalsord som förklarar förhållandet mellan de konverserande parterna (ibid).

Brown (1965) hävdar att ett samhälle alltid har regler för tilltalsord, och att dessa regler bygger på två dimensioner, nämligen status (hierarki) och solidaritet (kamratlighet, lojalitet). Dock lägger han fram att dessa två dimensioner inte alltid används på samma sätt. I exempelvis japansk kultur är könstillhörighet och ålder viktigare än i många europeiska kulturer. Konceptet status är konstant i tilltalsord, men hur det byggs upp skiftar beroende på vilka ideal samhället har. På samma sätt kan anledningarna till att känna solidaritet skifta. Ålder, kön, nationalitet och utbildning kan spela in samt vilken grupp människan anser sig tillhöra och vilken grupp hon anser sig stå utanför.

¹ Dessa suffix är samma som i den här uppsatsen benämns personsuffix.

Även om det finns en möjlighet att en part känner större solidaritet än den andra parten, vilket gör att solidariteten blir osymmetrisk, så är det vanligast att solidariteten är symmetrisk då den bygger på bl.a. likheter och delade upplevelser. Brown (1965) hävdar att det är troligt att solidariteten gjorde entré efter statusen i val av tilltalsord i olika europeiska språk. Varje tilltalsord innehåller enligt Browns teori alltså två bibetydelser. Beroende på om valet av tilltalsord mellan två konverserande parter är ömsesidigt eller inte kan bruket av dessa tilltalsord uttrycka både avstånd och respekt, eller intimitet, eller nedlåtenhet. Om enbart statusen styrde valet av tilltalsord skulle resultatet bli enhetligare, då en person antingen befinner sig över, under eller på samma plats i hierarkin som en annan person. När solidariteten kommer med i bilden skakas dock denna hierarkiska stege av tilltalsord om. Detta eftersom det är möjligt att känna solidaritet gentemot en överordnad, t.ex. en förälder, likväl som mot en underordnad, t.ex. en gammal trotjänare. På samma sätt är det möjligt att känna avstånd till både underordnade som överordnade. När dessa två dimensioner blandas i val av tilltalsord, skapas ett komplext system (ibid).

En samhällelig norm är en skriven eller oskriven regel som fastställer vad som faller inom kategorin för lämpligt beteende, men regeln skildrar även vad som är vanligt beteende p.g.a. det faktum att det mesta kan falla inom ramen för vad som är lämpligt beteende (Brown, 1965). Det är få beteenden som är direkt olämpliga, men många beteenden som är ovanliga. Genom att bryta mot en samhällelig norm, är det möjligt att uttrycka individualitet och personlighet. Då tilltalsordssystem styrs av samhälleliga normer, uttrycks talarens attityd eller känslor när dessa normer bryts. Genom att bryta mot statusnormen är det möjligt att uttrycka plötslig attitydförändring när det gäller synen på sin egen eller någon annans ställning i hierarkin, och på samma vis går det att uttrycka plötsligt avståndstagande eller intimitet genom att bryta mot solidaritetsnormen. I många sorters tilltalsord har solidariteten en starkare roll än statusen, men i fallet titlar har statusen fortfarande en stark roll. Det är även när det kommer till användandet av titlar som ett icke ömsesidigt bruk är vanligast.

En överordnad kan exempelvis tilltala en underordnad med enbart namnet, medan den underordnade svarar med titlar. Brown kallar detta att titlarna behållit sin statusmarkerande roll medan pronomen till stor del har tappat sin statusmarkerande roll för **”the residual puzzle”** (s, 69). Vidare lägger han fram teorin att detta beror på att det är lättare att utelämna titlar i ett samtal, och på så vis undvika att nämna status, än det är att undvika att nämna pronomen (ibid).

Brown (1965) hävdar att en norm som finns i alla språk när det gäller tilltalsord, är som följer:

- Det tilltalsord som en överordnad använder till en underordnad är även det tilltalsord som används mellan jämställda som har en nära relation.
- Det tilltalsord som används av en underordnad när denne tilltalar en överordnad är även det ord som används mellan två främlingar med samma ställning i hierarkin.

När det gäller att närma sig varandra och bli mer intima i sitt sätt att tilltala varandra, måste inbjudan till detta alltid komma från den överordnade. I de europeiska språk, som Brown har med i sin undersökning, slutar denna resa alltid i ett ömsesidigt användande av tilltalsord, i japanskan är detta dock inte fallet. I en studie där 20 japanska informanter blev tillfrågade om hur de och en överordnad, som dock var en vän, tilltalade varandra under tre olika perioder framkom följande svar²:

	Vid första mötet	När de är vänner	När de blir nära vänner
Överordnad till underordnad	Efternamn+ <i>kun</i>	Pronomet <i>kimi</i>	Efternamn
Underordnad till underordnad	Efternamn+ <i>san</i>	Efternamn+ <i>san</i>	Förnamn+ <i>san</i>

(Utifrån Brown, 1965)

² Tabellen som redovisar respondenternas svar är min egen.

Det är av två anledningar de japanska personsuffixen kommer att jämföras med Browns teorier, trots att japanska redan nämns bland Browns exempelspråk. Den första orsaken är att boken är utgiven år 1965, och alltså nästan 50 år gammal. På 50 år hinner mycket förändras rent språkligt. Anledning nummer två är att trots att japanska nämns lite då och då i boken, är det mest med utgångspunkt från de europeiska språken som Brown lägger fram sina teorier. Nästan alla exempel som Brown lägger fram för att bevisa riktigheten i sina teorier är från europiska pronomen.

2.2 Friederike Brauns lingvistiska teorier

Braun (2010) definierar tilltalsord som ord som en talare använder för att referera till den de talar med. Hon fortsätter med att referera till Irvine (1995) som lägger fram att även om tilltalsord ibland kan sammanfalla med kategorin *honorifics*, så kan tilltalsorden inte anses vara *honorifics*, då alla tilltalsord inte är upphöjande. Tilltalsorden kan till och med vara nedlåtande ibland (ibid).

Enligt Braun (2010) kan man dela in tilltalsord i fyra olika kategorier:

1. Pronouns	Pronomen
2. Nominals	Substantiv
3. Verb forms	Verbformer
4. Affix (s. 2).	Affix ³

³ "Morfem som inte kan utgöra ett självständigt ord men som tillsammans med en avlednings- eller böjningsstam kan bilda ett nytt ord eller en annan ordform" (ne.se)

Vidare pekar Braun (2010) på att inom gruppen **nominals** så är följande undergrupper vanliga:

1. Names	Namn
2. Kinship terms	Släktskapstermer
3. Titles	Titlar
4. Occupational terms (s. 3).	Yrkestitlar

Orden inom kategorin **nominals** skiljer sig åt från språk till språk och det finns en väldig bredd av olika typer av ord (Braun, 2010).

Vid studerandet av tilltalsord kan det vara till hjälp att skilja på **bound forms** och **free forms** (Braun, 2010). **Bound forms** ingår i en menings syntax, medan **free forms** kan sättas in utan att det påverkar meningen lingvistiskt sett. Beroende på i vilken av dessa former tilltalsordet används kan det skicka ut olika signaler om talarens attityd. När ett substantiv används i **bound form** kallas detta ibland för **indirect address**, eftersom det skapar en större distans eller visar på mer respekt för den tilltalade. Nya pronomen uppstår ofta ur substantiv som används på detta vis (ibid).

En svensk mening som illustrerar **bound form** är: Tycker *du* att vi ska gå på bio?

En svensk mening som illustrerar **free form** är: *Du*, ska vi gå på bio?

Meningarna visar att i första exemplet är ordet "du" en nödvändig del av meningsuppbyggnaden. Utan ordet "du", blir meningen ofullständig och får en annan betydelse. I det andra exemplet syftar ordet "du" dock bara till att rikta frågan mot en samtalspartner, men ordet har ingen betydelse för meningsuppbyggnad och innebörd.

Braun (2010) framför viss kritik mot det hon kallar klassisk tilltalsteori, och där Roger Browns teorier ingår. Hon lyfter fram att även om den klassiska inriktningen har påvisat många bra saker, såsom teorierna om status och solidaritet, ligger den

klassiska inriktningens svaghet i att den är allt för fokuserad på enklare europeiska tilltalsordssystem. Fokuseringen på europeiska språk har gett upphov till förenklade teorier om tilltalsord, och de europeiska språken kan inte anses vara tillräcklig grund för att bygga upp teorier i allmänhet. Detta är särskilt tydligt i kategorin **nominals**, där det oftast finns fler tilltalsord att välja mellan än bland pronomen, vilket är den tilltalsgrupp som forskarna inom den klassiska tilltalsteorin oftast studerar. Detta, påpekar Braun, ökar möjligheten för ett icke ömsesidigt användande, och gör att människor av samma status kan välja olika tilltalsord när de tilltalar varandra. Det i sig skapar möjligheten att användandet av tilltalsorden inte alls visar på olika status eller solidaritet (ibid).

Braun (2010) framför vidare att i vissa fall räcker inte den klassiska tilltalsteorin till för att förklara utbytet av tilltalsord mellan två samtalande parter, exempelvis när en yngre person med hög status tilltalar en äldre person med lägre status, och då väljer ett artigare tilltalsord. I dessa fall kan det, enligt Braun, vara av större nytta att applicera Brown och Levinsons teorier om **negative politeness** och **positive politeness**. **Negative politeness** syftar på de tillvägagångssätt på vilka talaren genom att tala indirekt försöker att visa på den tilltalades obegränsade handlingsfrihet. **Positive politeness** är å andra sidan att försöka uppfylla den tilltalades behov av att bli erkänd och accepterad. Braun hävdar att genom att titta på utbyten av tilltalsord genom dessa teorier, kan fler dimensioner fångas upp. En annan aspekt som den klassiska tilltalsteorin tenderar att inte beakta är det faktum att talarens sociala bakgrund och ålder kan spela in vid talarens val av tilltalsord. Denna infallsvinkel blir ett bekymmer för den klassiska tilltalsteorin då den klassiska tilltalsteorin bygger sina teorier om icke ömsesidigt användande av tilltalsord på teorin om enhetligt tilltalssystem, där alla är överens om hur tilltalsorden bör användas. Enligt Braun kan dock tilltalsorden visa på exempelvis klasstillhörighet, talaren kan till exempel använda tilltalsord för att framhäva att han eller hon är välutbildad och kultiverad. På samma sätt kan användandet av tilltalsord visa på generationsklyftor, och hur

yngre människor använder tilltalsordet på ett modernare vis, medan äldre människor brukar det mer traditionellt (ibid).

Tilltalsorden innehar många överlappande pragmatiska och sociolingvistiska funktioner (Braun, 2010). Den främsta funktionen hos tilltalsorden är den att definiera ett förhållande mellan två samtalande parter. Tilltalsorden kan visa den faktiska relationen eller den önskade relationen. Utöver detta visar dessa ord även på talarens känslor och intentioner gentemot den tilltalade, och också på hur talaren själv vill framstå. Tilltalsord kan åskådliggöra talarens ideologiska åsikter, grupptillhörighet eller utbildning. Det är inte heller ovanligt att tilltalsorden används i ett manipulativt syfte i olika språk (ibid).

Braun (2010) fastslår att trots att alla språk teoretiskt sett skulle kunna klara sig på enbart ett pronomen och namn för allt tilltal, verkar det som att alla språk innehåller flera olika varianter än detta minimum. Komplexiteten och mängden i dessa tilltalssystem varierar bland språken då systemen bygger på kultur, ideologi och sociala strukturer och det tycks inte finnas någon gräns för vilken sorts ord som går att använda som tilltalsord. Det faktum att skillnaderna på tilltalsord är så pass stora mellan olika språk har den klassiska tilltalsteorin, som till stor del bygger på västerländska språk, svårt att sammanfatta. Braun hävdar att det inte alltid är rekommenderbart att försöka pressa in olika språk i samma binära teori som bygger på makt och solidaritet, eftersom det i många språk finns många fler tilltalsord att välja mellan än det finns i de västerländska. Hon framhåller även att även om tilltalsorden vanligtvis anses spegla en social verklighet, går det inte att undgå att se på dem som något som även upprätthåller och skapar en social verklighet (ibid).

Braun (1988) påstår att tilltalsformer har åtskilliga semantiska betydelser. Vidare skriver hon att det oftast går att kategorisera olika språks tilltalsformer i fyra olika grupper med olika lexikala betydelser. Kategorierna är som följer:

1. Master, senior, superior	Herre, senior, överordnade
2. Companion, comrade	Följeslagare, kamrat
3. Friend, acquaintance	Vän, bekant
4. Relative (s, 254).	Släkting

Ur ett synkronistiskt perspektiv är det möjligt att tilltalsorden antingen bara bibehållit en vag bokstavlig betydelse eller att de inte har kvar någon bokstavlig betydelse alls (Braun, 1988). Om detta är fallet fungerar inte tilltalsorden som referenstermer. För att komma åt en bokstavlig betydelse då är det ett måste att observera ordet ur ett diakroniskt perspektiv. Orsaken är att trots att tilltalsordet har uppstått ur ett ord med en specifik innebörd, har de över en längre tid utvecklats på ett sådant sätt att nutida talare av språket inte längre associerar tilltalsordet med dess ursprungliga betydelse. Resultatet blir att ordet i modern tid inte innehar en egentlig lexikal betydelse och bara används som just ett tilltalsord. Engelskans **mister** som uppstått ur ordet **master** är ett exempel på detta. Braun påpekar att på grund av att det kan vara svårt att finna tilltalsordens bokstavliga betydelse, går det inte att anse att den bokstavliga betydelsen skulle vara den primära beståndsdelen av tilltalsordens innebörd. Det är inte heller möjligt att referenten skulle kunna ge tilltalsorden dess betydelse, då ett tilltalsord kan nyttjas för att tilltala många olika personer, och på samma sätt kan också en person bli tilltalad på många olika vis. Om behovet av tilltalsord låg i behovet av att markera en viss person skulle det vara effektivare, eller åtminstone tillräckligt med en särskild term för personen, d.v.s. ett namn. Braun lägger fram teorin att ett tilltalsords innebörd istället mestadels står att finna i den sociala kod som alltid ligger inbäddad i ordet. Den sociala koden informerar om förhållandet i dyaden talare och tilltalad, koden visar på hur talaren bedömer den pågående situationen och den tilltalade. Det nyttjade tilltalsordet kan också visa på talarens bakgrund. Med andra ord är den sociala koden den information som ges om talaren och den tilltalade, genom valet av tilltalsord, vare sig det är medvetet eller omedvetet (ibid).

Ett krav för att ett tilltalsord ska kunna ge någon information om den talande dyaden, är att ordet befinner sig i ett system av andra tilltalsord (Braun, 1988). Det är i jämförelse med kontrasterande tilltalsord som ordet får sin sociala innebörd. I användningen av engelskans **you** går det att utläsa ytterst lite information om det sociala förhållandet mellan den talande och den tilltalade av den anledningen att det inte finns så många andra valmöjligheter av tilltalsord. I jämförelse med detta innehåller den jordanska arabiskan fjorton olika ord som kan översättas till engelskans **you**. Braun påpekar att detta överensstämmer med Saussures teori om att det som bestämmer ett ords betydelse är allt det som ordet inte betyder. När det handlar om tilltalsord uppkommer ett cirkelresonemang. Ett tilltalsords sociala betydelse kommer ur sättet på vilket det brukas samt hur kontrasterande tilltalsord brukas, dock bestämmer den sociala betydelsen hur tilltalsordet används. När tilltalsorden separeras från varandra får det som konsekvens att orden får sin sociala betydelse, men orsaken till att orden separeras åt är också att de har olika social innebörd (ibid).

Braun (1988) ställer frågan om ett ords lexikala betydelse kan inverka på placeringen som ordet får i den sociala hierarkin. Exempelvis har många av de tilltalsord som ifrån olika språk skulle kunna översättas till Mr och Mrs på engelska ursprungligen använts för att tilltala människor med högre social status. Med tiden har dock dessa ords betydelse breddats och blivit mer neutrala och andra uttryck har uppstått för att ta deras plats som upphöjande tilltalsord. Ur ett synkronistiskt perspektiv har sällan lexikal och social betydelse något samband, det är inte ens ovanligt att de har direkt motsatt betydelse. Detta gör inte lexikal betydelse helt överflödigt, då den lexikala betydelsen kan visa på hur ordet ursprungligen användes. Utöver detta uppmanar Braun att det gäller att vara aktsam för att lägga allt för stor vikt vid ett tilltalsords lexikala betydelse (ibid).

3 Japanska personsuffix

I Brauns (1988, 2010) och Browns (1965) teorier beskrivs tilltalsord, d.v.s. de ord som använts vid tilltal till en annan människa. De japanska personsuffixen kan dock även användas som omtalsord, d.v.s. ord som används vid tal *om* en annan människa. I min sammanfattning av de japanska personsuffixen kommer även ordens funktion som omtalsord att tas upp, i syfte att skapa en så heltäckande bild som möjligt. I diskussionen som följer kommer emellertid enbart personsuffixens funktion som tilltalsord att jämföras med Brauns (1988, 2010) och Browns (1965) teorier.

Martin (1988) påstår att japaner använder titlar för att markera var personer befinner sig i hierarkin. Han delar in titlar i två kategorier, **unreduced titles** och **reduced titles**". "**Reduced titles** är korta titlar som fästs, utan junktur⁴, efter ett substantiv. Dessa titlar blir på detta sätt till suffix. Motsatskategorin **unreduced titles** innehåller alltså titlar som skiljs från substantivet med junktur, exempelvis titeln *sensei* som betyder mästare, men inte tas upp i den här uppsatsen. De vanligaste japanska titlarna faller inom klassen **reduced titles** (ibid), och det gör även de titlar som i den här uppsatsen refereras till som japanska personsuffix. Martin (1988) lägger också fram att när suffix som innehåller en eller två mora⁵ uttalas, läggs betoningen vanligtvis på sista stavelsen i substantivet suffixet är fäst vid (ibid).

Ivana och Sakai (2007) benämner de japanska personsuffixen som **appellative**⁶ **suffixes** och påstår att de används i nästan alla sammanhang, undantagen skulle

⁴ "Fonetisk signalering av gräns i tal" (ne.se)

⁵ "Den minsta rytmiska enheten i språket" (ne.se)

⁶ Nordstedts översättning "appellativ". "Substantiv som betecknar (räknebara individer av) en viss art (t.ex. *blomma*), i motsats till substantiv som betecknar (icke räknebart) ämne (ämnensamn, t.ex. *guld*) eller substantiv som betecknar unika individer (egennamn, t.ex. *Stockholm*). " (ne.se)

vara situationer så som i militären och vid upprop. Författarna fortsätter sedan med att dela in suffixen i tre kategorier;

1. Exalting appellatives	Upphöjande appellativ
2. Endearing/humbling appellatives	Älskvärda/ödmjukande appellativ
3. Neutral appellatives	Neutrala appellativ

De personsuffix som tas upp i den här uppsatsen faller inom de två första kategorierna. I kategorin **exalting appellatives** ingår personsuffix, såsom *sama*, som indikerar respekt, även om graden av respekt kan skifta mellan personsuffixen. Personsuffixen i gruppen **endearing/humbling appellatives** används vid tilltal av närstående, yngre personer eller personer med lägre status, exempelvis *chan*. I kategorin **neutral appellatives** ingår personsuffix som används då utelämnande av status krävs eller då statusen är okänd. Ofta används dessa personsuffix inom t.ex. nyhetsrapportering. Ett exempel på ett personsuffix som ingår i denna kategori är *shi*, som dock inte tas upp i denna uppsats. Ivana och Sakai hävdar att **appellatives**, d.v.s. personsuffix, inte går att se som egna ord då de måste placeras bakom substantiv som markerar en människa. Det finns fall då exempelvis fiktiva animerade rollfigurer kan benämnas med ett personsuffix, men det betyder i dessa fall att rollfigurerna behandlas som verkliga människor. Enligt författarna är antalet **appellatives** mycket större i japanskan än i exempelvis engelskan, där motsvarigheten skulle bli t.ex. **Mister** och **Miss**. Till skillnad från engelskan där ett **appellativ** antingen är upphöjande eller nedsänkande finns det i japanskan alltså även ett tredje alternativ, d.v.s. varken upphöjande eller nedsänkande (ibid).

Kanemizu (1986) hänvisar till ett ramverk av Fujio Minami angående tilltal. Vid reflektion över användandet av japanska tilltalsord tas hänsyn till vem som tilltalas, hur man värderar relationen till den som tilltalas samt de tilltalsord som finns tillgängliga. I jämförandet av det sätt som person A tilltalar person B på och det sätt som person B tilltalar person A på kan en skillnad i rang urskiljas. Detta bildar ett

asymmetriskt förhållande, med andra ord synliggörs förhållandet mellan A och B i termer av överordnad och underordnad. Kanemizu lyfter fram att förhållandet överordnad/underordnad är det som den japanska forskningen när det gäller tilltalsord främst har riktat in sig på. Detta trots att förhållandet överordnad/underordnad bara är en bråkdel av de relationskonstellationer som finns i samhället. Författaren lyfter fram ytterligare exempel på relationskonstellationer såsom huruvida personerna känner varandra eller inte och påpekar att det inte bara är skillnader i rang som spelar in vid val av tilltalsord (ibid).

3.1 Sama

Naoko (1995) översätter *sama* med Mr/Mrs/Ms, och definierar det som mer formellt än det besläktade och vanligare suffixet *san*. Martin (1988) skriver att där *san* kan användas kan även *sama* brukas. När *sama* ska uttryckas i plural kan antingen ett *tachi* eller *gata* läggas till suffixet (ibid).

Takashi-sama-tachi

Takashi-sama-gata

Om *sama* upprepas blir betydelsen dock inte plural, istället förstärks suffixet och får i Martins (1988) översättning betydelsen "*most obliging*". Det händer att denna upprepning brukas i ett sarkastiskt syfte (ibid). Enligt Kaiser (2001) är det möjligt att placera *sama* efter namnet på ett företag. På grund av *samas* ursprungliga betydelse, "*the appearance of*", är *sama* ett indirekt sätt att tilltala en människa på (Makino & Tsutsui, 1986). Ivana och Sakai (2007) påstår att *sama* passar bäst i affärsmässiga situationer. *Sama* faller inom kategorin **exalting appellatives** (ibid).

Hisamatsu och Satō (1972) definierar i en japansk ordbok riktad till japaner att personsuffixet *sama* betyder "*framträdandet av*". Vidare förklarar de att det är en äretitel som läggs till efter namn och titlar på människor och gudomligheter (ibid).

Här följer ett exempel där personsuffixet *sama* används hämtat från avsnitt 1 av den japanska tv-serien *Mei-chan no shitsuji*:

お入り	ください、	めい	様
Ohairi	kudasai	Mei	sama
Gå in	var snäll att,	Mei	SAMA

”Varsågod och stig in Mei”

3.2 San

San har utvecklats ur det mer formella *sama* och detta gör att suffixen har samma etymologiska bakgrund (Makino & Tsutusi, 1986). Naoko (1995) översätter *san* och *sama* på samma vis, alltså till Mr/Mrs/Ms. *San* är enligt Martin (1988) det vanligaste personsuffixet. När *san* hopfogas med ett substantiv förändrar suffixet inte uttalet på detta substantiv, vilket Martin kallar för **syntactic reduction**, och av denna anledning måste junktoren tappas. I de allra flesta fall tordes *san* ses som ett eget ord, men i de fall där de sätts efter ett ord inom kategorin släkt är *san* så pass vanligt att det snarast bör ses som en del av ordet, och vid transkribering är det rekommenderat att hoppa över bindestreck (ibid). Detta visas i följande exempel:

Otōsan	pappa
Okāsan	mamma
Obāsan	mormor, farmor
Nelly-san	Fröken Nelly
Takumi-san	Herr Takumi

Även om *san* blir en del av ordet i de fall då man talar om släktingar, kan man oftast byta ut det mot antingen *sama* eller *chan* i dessa fall (Martin, 1988). När *san* pluraliseras placeras *tachi* (vilken Martin refererar till som **collectivizer**) efter

personsuffixet. I exempelvis fallet **Yamada-san-tachi** finns det dock flera olika sätt att tolka sammansättningen, förutom det mera uppenbara "familjen Yamada", kan det även översättas med "gruppen där Yamada ingår" eller "Yamada med kolleger" (ibid). Precis som *sama* ingår *san* i kategorin **exalting appellatives**, men *san* är mer allmänt gångbart än *sama* (Ivana & Sakai, 2007). Befu och Norbeck (1958) lägger fram att det är vanligt att använda *san* vid tilltal av ens partners äldre syskon, men inte vid tilltal av partners yngre syskon. Kusiner tilltalas oftast med antingen *san* eller *chan* (ibid). Hisamatsu och Satō (1972) förklarar suffixet *san* som följande; en artighetstitel som läggs till ett personnamn eller en yrkestitel och de påstår att suffixet innehar lägre artighetsnivå än *sama*.

Här följer en exempelmening med *san* från den japanska tv-serien *Hotaru no hikari* avsnitt 1:

いや	かなめ	さん、	私、	そんなに	いい	女	じゃ…
Iya	Kaname	san,	watashi,	sonnani	ii	onna	ja…
Nej	Kaname	SAN,	jag,	sådan	bra	kvinn	ej…

"Nej, nej Kaname, jag är ingen sådan fin kvinna..."

3.3 Chan

Chan är en diminutivform som har utvecklats ur *san*, och av detta skäl följer det samma språkliga regler som sitt modersuffix (Martin, 1988). Som tidigare nämnts är det vanligtvis möjligt att byta ut det mot endera *san* eller *sama* i samband med olika släktskapstermer. Undantagsfallet är ordet för bäbis, **akachan**, vilket snarast måste ses som en stelnad form då det bara i undantagsmässiga fall talas om **akasan** eller **akasama** (ibid). I olika medier brukas *chan* om barn fram till 6-årsåldern (Kaiser, 2001). Det är vanligt att kvinnor och mindre barn använder personsuffixet i samband med djur de tycker är söta (ibid).

Milam (2006) beskriver hur smeknamn vanligtvis skapas i japanskan. I regel kapas då namnen så att de innehåller enbart två mora, innan *chan* läggs till efteråt. Det är dock möjligt att använda fler mora så länge som antalet är jämt. Den största anledningen till att använda *chan* i smeknamn är att visa på intimitet. Det är också möjligt att ändra fonologin i namnet genom att exempelvis förlänga vokaler. Det är även möjligt att överskrida morfemgränser⁷ (ibid). Ivana och Sakai (2007) skriver att *chan* främst används till flickor och som ömhetsbetygelser inom familjen vilket gör att personsuffixet faller inom ramen för **endearing/humbling appellatives**. Det är vanligt att barn använder suffixet *chan* om släktingar, medan vuxna i dessa fall ofta väljer att använda några av de mer formella varianterna (Befu & Norbeck, 1958). Det händer dock att vuxna fortsätter att använda *chan* om särskilt närstående släktingar, ofta om far- och morföräldrar. En familjekategori där frekvensen att barn använder *chan* vid tilltal är lägst, är i fallet av föräldrars syskon (ibid). Hisamatsu och Satō (1972) förklarar att *chan* kommer ur *san* och att *chan* signalerar högre intimitet än *san*.

Här följer en mening som innehåller exempel på *chan*. Exemplet är hämtat ur den japanska tv-serien *Hotaru no hikari* avsnitt 1:

おお,	きれい	だ	ね。	もしかして	これ
Oo,	kirei	da	ne.	moshikashite	kore,
Oo,	vacker	är	eller hur	kanske	den

ゆうか	ちゃん	が	?
-----	-----	---	---

Yuuka	chan	ga	?
-------	------	----	---

Yuuka	CHAN	subjektmarkör	?
-------	------	---------------	---

”Vad vacker den är. Har du möjligtvis gjort den själv, Yuka?”

⁷ Japanska namn kan ses som att de innehåller flera morfem. T.ex. Fuuka (風花), där kanjit för Fuu (風) betyder vind och kanjit för ka (花) betyder blomma.

3.4 Kun

Trots att Martin (1988) påpekar att personsuffixet *kun* på skolor och arbetsplatser används om kollegor oberoende av den tilltalades kön, tillägger han att majoriteten ser på och brukar *kun* som ett maskulint personsuffix. Män använder *kun* om andra män, och tjejer nyttjar det när de pratar om killar i tredje person (ibid). Kaiser (2001) lyfter fram att det är vanligt att män som varit vänner sedan skoltiden använder detta personsuffix om varandra. Till skillnad från *san* och *sama* ändrar *kun* uttalet på obetonade namn om det fästs vid ett sådant, då betoningen hamnar på sista stavelsen i sådana namn (Martin, 1988). Det finns tre alternativ att välja mellan när *kun* ska pluraliseras, då kan *domo*, *ra* eller *tachi* placeras efter suffixet (ibid). Henshall skriver att (1998, s. 78) betydelsen av kanjit för *kun* är "commander/lord". Ivana och Sakai (2007) påstår att *kun* mestadels används till pojkar eller underordnande och i likhet med *chan* sorterar de in *kun* i kategorin **endearing/humbling appellatives**. Hisamatsu och Satō (1972) beskriver i en japansk ordbok för japaner suffixet *kun* som en titel som fästs efter namnet på en vän eller underordnad och uttrycker låg respekt.

Följande exempel på hur *kun* kan användas kommer ur läroboken Genki II:

木村　　くん、　　迎えに　　来て　　くれて　　ありがとう。

Kimura　kun,　　mukaeni　kite　　kurete　　arigatou.

Kimura　KUN,　　möta　　komma　　ge　　tack.

"Tack för att du kom och mötte mig Kimura."

3.5 Yobisute

Att tilltala en människa utan personsuffix överhuvudtaget benämns på japanska som **yobisute**. Enligt Lebra (2004) förekom det mer frekvent att människor tilltalades med

enbart namn i Japan innan kriget⁸, då det på den tiden var vanligare att det fanns tjänare i hushållen, och dessa oftast tilltalades med **yobisute**. Tjänarna tilltalades bara med antingen efternamn, förnamn eller smeknamn. I det moderna Japan händer det att chefer på företag tilltalar sina anställda med enbart namn, men eftersom detta inte bedöms som artig, använder de anställda alltid respektfulla personsuffix när de svarar chefen. **Yobisute** brukas nämligen när man talar till någon som befinner sig längre ner i hierarkin (ibid).

Exempelmeningen som följer kommer ur tv-serien *Hangurii!* avsnitt 5:

じゃあな 英介！

Jaana Eisuke!

Hejdå Eisuke!

”Hejdå, Eisuke!”

3.6 Takesi Sibatas studie

Sibata (1999) har 1970 genomfört en studie angående användandet av tilltalsord i en traditionell japansk by. Byn utmärktes av en stark klassindelning och styrdes av familjen Tokikuni, vilka var ättlingar till Heikeklanen⁹. När studien genomfördes residerade 84 personer i byn fördelade på 29 hushåll. 70 av byns invånare intervjuades, samtliga över 15 år.

Sibatas studie visade att när andrapersonspronomen uteslöts brukades 110 olika tilltalstermer. Dessa delade han in i fem olika kategorier, varav den första gruppen innehöll flest tilltalstermer (ibid).

⁸ Lebra specificerar inte vilket krig, men det kan uttolkas som andra världskriget.

⁹ Klanen var en av fyra adliga släkter som dominerade vid det kejsarliga hovet under Heian-perioden (794 – 1185). (ne.se)

1. **Terms showing kinship relations:** Termer som visar på släktskapsrelationer
2. **Informal household names (alone and with added forms);** Informella kända namn (ensamma eller utan tillägg)
3. **Family names:** Efternamn
4. **First names:** Förnamn
5. **Occupational titles (Sibata, 1999, s 164):** Yrkestitlar

Användarna av *yobisute*¹⁰ var i huvudsak män i framträdande positioner eller adopterade söner, vilka Sibata (1999) menade kunde ha stora skäl till att lägga vikt vid sociala relationer. Vidare framhåller Sibata att *san* är ett personsuffix som främst brukades av kvinnor och det var anledningen till att männen upplevde nämnda personsuffix som svårt att använda. Majoriteten av kvinnorna påstod att de oftast inte använde *yobisute* eftersom att de betraktade utelämnandet av personsuffix som oartigt. Suffixet *chan* nyttjades framför allt av personer som var födda innan 1935. Medlemmar i familjen Tokikuni angav att de i undantagsfall använde suffixet. Sibata menar att skälet till detta kan vara att familjen uppfattade *chan* som ett alltför intimt personsuffix. Han framhåller att studien visar att de som oftast använde *san* var kvinnor, och att män använder *san* endast i undantagsfall. Sibatas hypotes är att orsaken till detta är att kvinnor vanligtvis använder ett mer standardiserat språk än män (ibid).

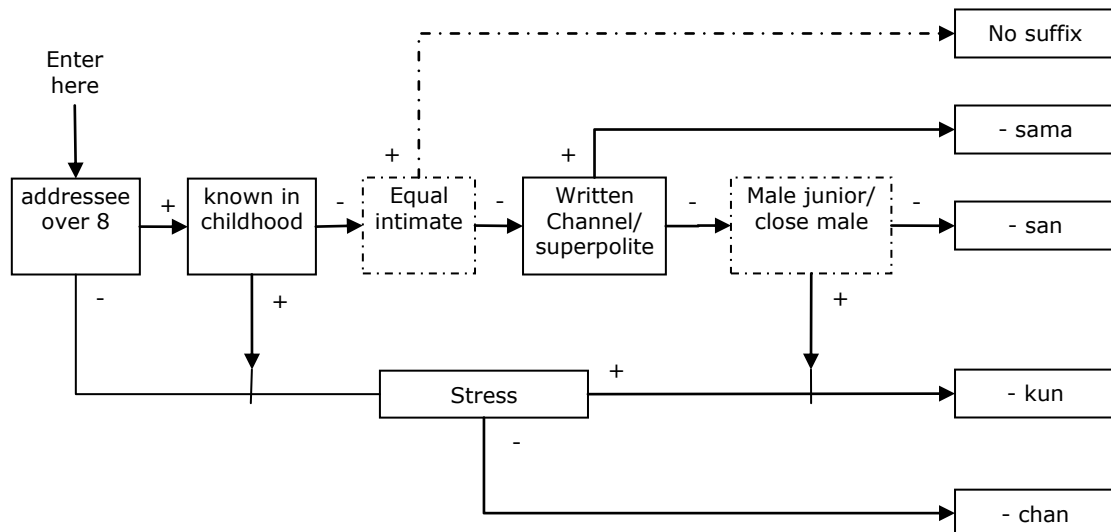
Sibata (1999) redovisar även vem som tilltalades med vilket personsuffix. Exempelvis visar studien att det i första hand var äldre byinvånare, födda innan 1912, som blev tilltalade med *yobisute*. De som var födda efter 1912 tilltalades sällan med *yobisute*. Det var främst kvinnor i medelåldern som tilltalades med *chan*. Män angav att de vanligtvis inte tilltalades med *chan*. En del av de här männen ingick inte i bygemenskapen, och enligt Sibata kan skälet till att de vanligtvis inte tilltalades med

¹⁰ Sibata (1999) använder inte termen *yobisute* utan istället "- zero".

chan vara att personsuffixet har en förtrolig ton. De som många gånger tilltalades med *san* var äldre byinvånare, vilka skulle visas respekt samt överhuvudet i familjen Tokikuni. Unga människor i åldrarna 16-26 år tilltalades för det mesta inte med *san*. Sibata anger att det kommer sig av att de ännu var för unga för att tilltalas med sådan respekt. Sibata konstaterar vidare att bruket av titlar och suffix i hög grad styrdes av könstillhörighet (ibid).

3.7 Leo J Lovedays flödesdiagram över personsuffix

Loveday (1986, s 293) visar ett flödesdiagram över användandet av tilltalsord.

Figur 1. Flödesschema gjort efter Lovedays (1986). De streckade linjerna visar när män tilltalar andra män.

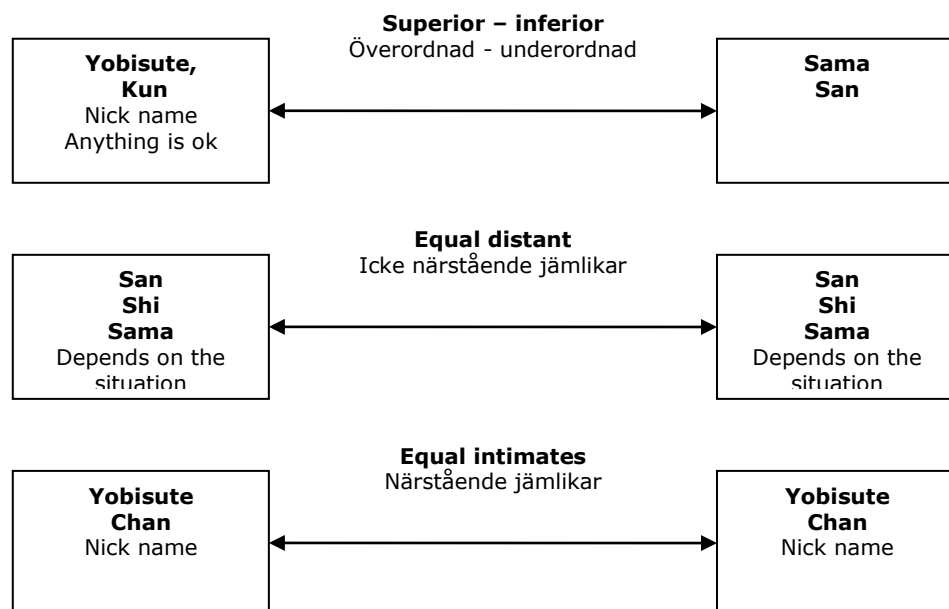
Loveday (1986) lyfter fram att trots att det i japanskan finns många pronomen att välja mellan undviks detta vanligtvis till förmån för namn, titlar och familjetermer. Han hänvisar till Ishikawa m.fl. (1981) vilka påstår att det japanska tilltalssystemet bygger på hierarkiska relationer, alltså relationer som bygger hög och låg status. Pronomen passar endast att tilltala jämställda eller underordnade med (ibid).

4 Egen undersökning

I denna del av uppsatsen presenteras den intervjustudie som genomförts med de fyra unga japanska respondenterna.

4.1 Hierarki och status

Följande figurer och tabellen visar på hur de intervjuade uppfattar statusförhållande och hierarkier.

Figur 2: Ovan visas de olika alternativ respondenterna gav när det gäller tilltalskonstellationer. De olika svarsrutorna visar de olika möjligheter som respondenterna kom fram till när det gäller tilltal inom olika hierarkiska relationer.

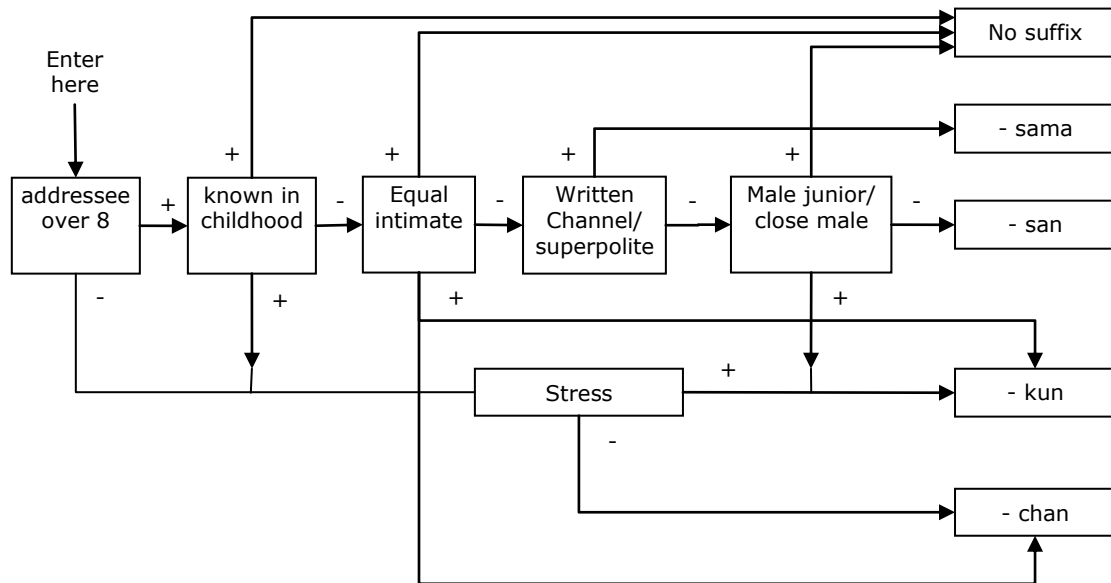
Figuren visar att respondenterna uppfattar att det finns många möjliga tilltalskonstellationer, vilket gör det möjligt för ett icke symmetriskt användande av tilltalsord att uppstå. Dock kvarstår ju möjligheten för ett symmetriskt användande (se s. 4). Samtliga respondenter är överens om att det alltid är den överordnade som

tar initiativ till att börja använda intimare tilltalsord. Tre av fyra säger att det är svårt till omöjligt att undvika att uttrycka statusförhållanden i ett samtal. Den fjärde påstår att om den överordnade säger att det går bra så kan man sluta uttrycka status. Den informant som uppgav att sammanhanget avgör gav exemplet att mellan icke närstående jämlika studenter använder man överhuvudtaget inte några tilltalsord. I stället använder man sig av nonsensuttryck som "nanana" för att fånga den tilltalades uppmärksamhet.

	Resp. 1	Resp. 2	Resp. 3	Resp. 4
1.	<i>Sama</i>	<i>Sama</i>	<i>Sama</i>	<i>Sama</i>
2.	<i>San</i>	<i>San</i>	<i>San</i>	<i>San</i>
3.	<i>Kun</i>	<i>Kun</i>	<i>Kun</i>	<i>Kun, Chan</i>
4.	<i>Chan</i>	<i>Chan</i>	<i>Chan</i>	-----
5.	<i>Yobisute</i>	<i>Yobisute</i>	<i>Yobisute</i>	<i>Yobisute</i>

Tabell 1. Ovan visas hur respektive respondent rangordnar personsuffixen efter artighetsnivå, från artigast (1) till oartigast (5).

Tabellen visar på en mycket homogen rangordning med små skillnader. En av de kvinnliga respondenterna ville inte göra en åtskillnad på artighetsgraden i *kun* och *chan*. Noteras kan att det kvinnliga personsuffixet *chan* hos alla andra intervjuade har ansetts mindre artigt än det manliga suffixet *kun*.

Figur 3. Ovan visas hur respondenterna har ändrat Lovedays (1986) flödesschema utifrån sina erfarenheter.

Samtliga respondenter menar att Lovedays (1986) könsskillnader inte speglar hur personsuffixen brukas idag. Dessutom menar respondenterna att det finns fler valmöjligheter än vad Lovedays ursprungsschema visar.

4.2 Sama

Personsuffixet *sama* uttrycker väldigt hög respekt. En av respondenterna menar att det uttrycker så hög respekt att hon skulle känna sig löjlig om hon använde det. Alla fyra respondenter framhåller bestämt att *sama* baseras på hierarki och används enbart om människor som står mycket högt upp i hierarkin. Två ständigt återkommande ord är respekt och artighet. Det tycks enligt de tillfrågade enbart finnas tre sammanhang då *sama* naturligt förekommer: inom handel, i affärsrelationer samt i skriftlig kommunikation såsom nyårskort. En av dem överväger dock möjligheten att *sama* används i vanlig kommunikation på sjukhus, men förblir osäker över om detta stämmer. När det gäller affärsrelationer används *sama* inte inom företaget utan vid

kommunikation med affärskontakter utanför företaget. En av respondenterna säger att "I mitt fall så använder jag inte *sama* särskilt ofta eftersom jag är en student. ...//... Jag arbetar inte nu. När jag börjar arbeta tror jag att jag måste använda *sama* ofta".

Tre av fyra respondenter lyfter fram att *sama* används av unga flickor när de talar om sina idoler. Ett stort skäl till detta är att idolerna uppfattas som väldigt attraktiva. "Bland unga människor finns en tendens att använda *sama* i sådana här situationer¹¹ faktiskt, för supercoola människor eller supersnygga eller attraktiva eller jättesnygga människor" påpekar en av respondenterna. Han poängterar samtidigt att äldre människor använder personsuffixet om gästtalare och universitetslärare. Tre av fyra respondenter associerar på olika sätt *sama* med kejsaren. De gör starka kopplingar mellan överklassen och kejsaren. I deras ögon representeras överklassen av kejsaren, som de framhäver alltid tilltalas med *sama*. Respondenternas uppfattning är att inom överklassen tilltalar man varandra med *sama*. En av dem säger exempelvis att "Ok, inom överklassen. Typ kejsaren eller kejsarens familj använder *sama* till alla faktiskt, gissar jag". Han definierar sedan alla som alla inom överklassen.

Två av fyra respondenter tar upp, den ena relaterat till egna erfarenheter och den andra antar, att i Kyoto är man mer artig än i andra delar av landet. De antyder att detta kan leda till ett större användande av personsuffixet *sama*.

En av de kvinnliga respondenterna lyfter fram att i traditionella, rika familjer, med långtgående rötter förväntas fruarna använda *sama* till sina makar, men hon påpekar samtidigt att detta är omodernt och att det inte finns så många sådana familjer kvar. En av respondenterna tar också upp att det i en vänskapsrelation är oartigt att använda *sama* då det uttrycker en väldigt stor distans. En annan av de tillfrågade lyfter fram att bruket av *sama* i fel sammanhang kan tolkas som att man gör sig lustig på någon annans bekostnad. Eftersom *sama* är så ovanligt kan det

¹¹ Syftar på dialog 1 i bilaga 2.

utläsas som att man insinuerar att den tilltalade har för höga tankar om sig själv. Om någon gör någon annan en stor tjänst och den person som mottog tjänsten använder *sama* till den person som utförde tjänsten, kan detta dock tolkas som stor tacksamhet.

4.3 San

Alla fyra respondenterna lyfter på olika sätt fram att personsuffixet *san* innehåller distans. Av det skälet är det omöjligt att använda det mellan vänner. Även om samtliga erkänner att *san* används mellan jämställda som inte har en nära relation, associerar de personsuffixet med statuskillnader. *San* används till människor som är äldre än talaren eller har större erfarenhet inom ett område, exempelvis arbetat längre på en arbetsplats, eller har högre status än talaren. "Även mellan kollegor antar jag att jag använder *san* till mina äldre kollegor. På grund av ålder men också på grund av erfarenhet, arbetslivserfarenhet, eftersom de har arbetat mer än jag. De vet mer än jag", säger en av respondenterna.

När det gäller generationsskillnader så hävdar en av de intervjuade att det inte finns någon skillnad på hur olika generationer använder personsuffixet *san*. De tre andra hävdar dock att det finns skillnader. Den ena av dessa tre påstår att anledningen till att den äldsta generationen, exempelvis farföräldrar, har använt *san* mer beror på att de har haft större möjligheter till kontakter utanför familjen och vänskapskretsen än respondentens generation. Respondenten förklarar att detta beror på att förr hade städerna och byarna större gemenskap och man umgicks mer med grannar, vilket förde med sig en bredare användning av *san*. En annan av dessa tre säger att "jag tror att äldre människor använder *san* även mellan vänner". Respondenten specificerar dessa äldre människors ålder till 40 till 50 år. Den tredje, som lyfter fram generationsskillnader vid användandet av *san*, talar om *san* som en av många andra titlar och påstår att äldre generationer använder titlar mer än den yngre generationen.

En av de tillfrågade menar att det finns klasskillnader i användandet av *san*. Han påpekar att "jag har hört att man använder *san* till barn i överklassen. Jag menar barn som tillhör överklassen". I en vidare förklaring säger han att människor i överklassen tilltalar både sina egna barn och andras barn med *san* i ett försök att framstå som finare. Respondenten själv finner detta användande märkligt, speciellt då det är riktat till de egna barnen, på grund av den distans som ligger i användandet av *san*. Två av de tillfrågade lyfter fram att det vore att bryta mot de språkliga reglerna att använda *san* till barn, då *san* aldrig används till underordnade. Då den ena av dessa två inte kommer på en anledning till att bryta mot denna norm, kommer den andre av dem fram till följande scenario; om ett barn ställer en mycket intressant och viktig fråga till exempelvis premiärministern, skulle premiärministern kanske kunna tilltala barnet med *san* för att påvisa att frågan var mycket intressant.

Respondenterna har delvis skilda uppfattningar angående den sociala innebörden i personsuffixet *san*. Den ena av de tillfrågade påstår att det innehåller vänskaplig respekt, vilket en annan motsäger och istället påstår att *san* innehåller bara artighet och ingen respekt. En tredje betonar att personsuffixet inte används i vänskapsrelationer, men innehåller artighet. Den fjärde säger att *san* innehåller både respekt och artighet, om än inte lika mycket som *sama*.

4.4 Chan

De manliga respondenterna betonar starkt den barnsliga betydelsen av personsuffixet *chan*. En av dem framhåller att "mammor kallar sina barn *chan*, så det betyder, typ att *chan* är ganska barnsligt. Om någon kallar mig N.N-*chan* så känner jag det som att de gör sig lustiga över mig eller driver med mig". En av manliga respondenterna säger att personsuffixet *chan* används för att indikera ett barnsligt handlande när det används till en kille. De kvinnliga tillfrågade lägger inte alls samma betoning på det barnsliga, men även de säger att man inte ska använda *chan* om killar. Som

svar på frågan varför säger en av dem "jag vet inte men vi bör inte använda *chan* till killar. ...//... jag vet inte om jag lärt mig det eller inte". Hon förklarar vidare att en kille förmodligen skulle tycka det var konstigt att bli tilltalad med *chan* och skulle känna sig förolämpad. Samtliga intervjuade understryker dock att när det gäller barn kan man använda *chan* till barnet oavsett kön, fram till ca 8 års ålder då det enligt dem blir enbart ett kvinnligt personsuffix. På låg- och mellanstadiet tilltalar lärarna flickorna i klassen med *chan* men när flickorna blir äldre övergår lärarna till att använda *san*.

Det finns emellertid två olika sätt att använda personsuffixet *chan* i kommunikation mellan vuxna. Suffixet anses i båda fallen främst vara ett feminint personsuffix. Det första användningsområdet är att *chan* enligt samtliga respondenter kan användas av överordnade till underordnade i betydelsen "du står under mig". Det andra användningsområdet är till unga jämnåriga kvinnor. Studiens kvinnliga respondenter delar in det senare användningsområdet i två motsägande undergrupper. Det framkommer att man kan använda *chan* kopplat till personnamnet och på så sätt bilda smeknamn, som då visar på stark intimitet, men det kan även sättas efter namnet på en obekant och signalerar då artighet. En av de kvinnliga respondenterna uttrycker det så här: "Till exempel kallar jag ibland N.N. för N.N.-*chan*, trots att vi står varandra nära. Ibland uttrycker det (*chan*) vår förtrolighet, men ibland gör det det inte. Till exempel, så skulle jag första gången jag träffar din vän använda *chan* om din vän...//... om jag tilltalar henne med *yobisute* är det ganska oartigt". Ingen av de manliga intervjuade har tagit upp denna till synes motsägande användning av *chan*.

De manliga respondenterna hävdar att när en kvinna är mellan 25 och 30 år är hon för gammal för att bli tilltalad med *chan*. "Om jag kallar henne, typ en 30-årig flicka, kvinna *chan*, så borde jag be om ursäkt", menar en av dem. Han, som vid tidpunkten för intervjun är i 20-årsåldern, menar dock att när han är själv är 40 år så kan han kalla en 30-årig kvinna för *chan*. Den andra manliga respondenten använder inte *chan* om sina kvinnliga vänner. Han säger att "det känns som om jag försöker stöta på henne. *Chan ...//... säger 'du är ung och du är vacker', inte vacker, men hur ska jag säga? Det är svårt. Chan säger inte direkt att 'du är ung' men chan är till för riktigt unga tjejer". Samtidigt lägger han till att killar som ofta använder *chan* till sina kvinnliga vänner kanske inte ser det som att stöta på dem utan att det mer uttrycker vänskap.*

4.5 Kun

Enligt respondenterna är det med *kun* som med *chan*, dvs, det finns två olika sorters *kun*. Det ena användningsområdet är när en överordnad tilltalar en underordnad på en arbetsplats. Den sortens *kun* uttrycker att talaren har högre status än den tilltalade och denna sorts *kun* kan användas riktat till både kvinnor och män. Att den andra sorten används enbart vid tilltal till killar är alla respondenter unisont överens om. Den här sortens *kun* används av ungdomar till jämnåriga eller yngre killar och kan antingen tolkas som ett tecken på nära vänskap eller artig distans. En av de intervjuade formulerar det som "vi är inte tillräckligt nära för att kunna tilltala honom utan *kun...//...men närhet är också en anledning till att använda *kun* eller inte". Själv använder hon denna sorts *kun* för att skapa artig distans medan andra respondenter svarar att denna sorts *kun* har en väldigt vänlig innebörd*

En av de manliga respondenterna svarar att om man använder den senare sortens *kun* till en flicka så antyder man att den här flickan är väldigt konstig. Av de kvinnliga respondenterna säger en att hon inte ens vet vad det skulle betyda att använda

det jämställda *kun* till en kvinna. Den andra manliga respondenten säger att han egentligen inte vet vad *kun* betyder, men understryker att om en flicka i högstadieåldern tilltalar en pojke i samma ålder med bara förnamn, utan *kun*, låter flickan påskina att hon är starkare än pojken och lite manhaftig. Han tror att det kanske är en anledning till att högstadieflickor ofta använder *kun* till jämnåriga pojkar. En av de kvinnliga respondenterna tror att barn använder *kun* till pojkar därför att de känner ett behov av att använda personsuffix. Vidare framkommer att i skolan tilltalas pojkarna med *kun* av sina lärare. Samtliga respondenter menar att det är en balansgång mellan artig distans och vänskap i betydelsen av personsuffixet *kun*, och den exakta betydelsen är svår att fånga då alla tycks använda suffixet med vissa nyansskillnader beroende på egen uppfattning.

4.6 Yobisute

Att *yobisute* uttrycker närhet och intimitet är samtliga intervjuade eniga om. De lyfter också fram att ett felaktigt användande av *yobisute* kan leda till ett rejält klavertramp socialt sett då det är extremt oartigt. På frågan om det finns situationer där *yobisute* kan användas trots att det bryter mot konventionella regler kommer respondenterna enbart fram till väldigt extrema situationer såsom "ja, om en 60-årig gammal gubbe mördade någon som stod mig nära, skulle jag använda *yobisute*, jag vet inte...". En respondent lägger fram scenariot att om en anställd och en chef befinner sig i en livsfarlig situation och chefen får panik och är icke kontaktbar kan *yobisute* användas för att fånga chefens uppmärksamhet och avbryta panikattacken.

Enligt en av de manliga respondenterna använder unga män, i övre tonåren, som vill framstå som coola, *yobisute*. Inte på grund av att *yobisute* är coolt utan på grund av att titlar är löjliga och får de unga männen att framstå som svaga enligt deras egen uppfattning. En av de intervjuade menar att det främst är unga människor från arbetarklass och medelklass som använder *yobisute*. En annan av de tillfrågade säger

att hans bild av överklassen är att överklassen inte använder *yobisute*. Ytterligare en annan av de intervjuade säger att "jag tror att den äldre, typ mina föräldrars generation, inte använder *yobisute* ens mellan nära vänner...//... Fast det beror på när de träffades, exempelvis tilltalar min mamma sin vän från gymnasietiden eller när hon var ung, med *chan* eller *yobisute*. Men vännen hon träffade när hon var (vuxen) använder hon det inte till". Enligt respondenten är det således i dennas föräldrageneration beroende av under vilken period i livet bekantskapen görs om *yobisute* är möjligt att använda. En av de intervjuade menar dock att ett skäl till att använda *yobisute* är att visa på relationens jämställdhet.

4.7 Byte av personsuffix

Respondenterna tillfrågades om vad byten av personsuffix signalerar. En av respondenterna menar att ett byte från *kun* till ett annat personsuffix är konstigt eftersom *kun* inte är så artig. Även ett permanent byte från *kun* till ett *yobisute* uppfattar han som konstigt eftersom *kun* och *yobisute* ligger på nästan samma artighetsnivå. Ett temporärt byte från *kun* till *yobisute* kan visa ilska, enligt den tillfrågade. Två av respondenterna säger att ett byte från *kun* till *yobisute* visar att relationen blivit förtroiligare. En av dem menar att ett byte från *kun* till *san* visar att den tilltalade har fått en högre position i samhället. Vid ett byte från *kun* till *chan* kunde *chan* möjligtvis användas som en del av ett smeknamn. Den andra menar att ett byte från *kun* till *sama* eller *san* är detsamma som ett byte mellan *chan* och *san*. Den sista respondenten menar att ett byte från *kun* till *sama* innebär att talaren upptäcker att den tilltalade har en mycket högre social ställning än talaren först trodde. Vid ett byte från *kun* till *chan* upptäcker talaren antingen att den tilltalade är mycket yngre än vad talaren först trodde eller så indikerar det att talaren retas och kallar den tilltalade för barnslig. Ett byte från *kun* till *yobisute* kan enligt denna respondent antingen tyda på att den samtalande dyaden har kommit varandra närmare eller att talaren är väldigt arg på den tilltalade.

En av de tillfrågade hävdar att ett plötsligt byte från *yobisute* till *sama* tyder på stor tacksamhet. Ett plötsligt byte från *yobisute* till *kun* eller *san* tyder istället på ilska. En annan respondent säger att ett byte från *yobisute* till att använda ett personsuffix innebär att relationen har försämrats och att de talande inte längre står varandra nära. Ytterligare en annan respondent menar att ett byte från *yobisute* till *san* visar att den tilltalade plötsligt har fått en högre social ställning. Ett byte mellan *yobisute* till *san* kan bero på ilska eller på att talaren vill be den tilltalade om en tjänst.

Enligt en av respondenterna tyder ett plötsligt byte från *chan* till *san* på att den tilltalade har fått en högre social ställning. Ett byte från *chan* till *sama* visar att talaren upptäcker att den tilltalade har en extremt mycket högre social ställning än vad talaren utgått ifrån. En annan av de intervjuade påstår att ett byte från *chan* till *san* tyder på att något dåligt har hänt mellan de samtalande och relationen har blivit väldigt kylig. Ett byte från *chan* till *yobisute* indikerar att samtalsparterna har kommit varandra närmare. Hon säger att ett byte från *chan* till *sama* är väldigt konstigt och hon vet inte riktigt hur hon ska tolka det. Slutligen kommer hon fram till att det kanske kan vara samma sak som ett byte mellan *chan* och *san*. Ytterligare en av de intervjuade framhåller att ett byte från *chan* till *sama* eller *san* tyder på tacksamhet, medan ett byte från *chan* till *yobisute* beror på att samtalsparterna har kommit varandra närmare, t.ex. att de har börjat dejta varandra.

Ett byte från *san* till *sama* kan enligt en respondent visa på att talaren ber den tilltalade om en tjänst, medan ett byte från *san* till *yobisute* kan ha två skäl, antingen att relationen mellan de samtalande har blivit förtroiligare eller att talaren är arg på den tilltalade. Vid ett byte från *san* till *chan* har de samtalande förmodligen kommit varandra närmare, menar två av respondenterna. En annan av dem säger att ett byte från *san* till *kun* eller *chan* endast kan bero på att de samtalande har kommit varandra närmare. Båda säger att ett byte från *san* till *sama* tyder på att den tilltalade fått en högre ställning i samhället. En av de tillfrågade anser att det är omöjligt med ett byte

från *san* till *kun*, *chan* eller *yobisute* då användandet av *san* tyder på att det finns en statusskillnad mellan de samtalande och att den statusskillnaden aldrig kommer att försvinna. Sedan ändrar han säger och säger att om användandet av *san* beror på ett distanserat förhållande mellan två jämställda så kan det bero på att de har kommit varandra närmare.

En av de intervjuade säger att ett byte mellan *sama* och alla andra personsuffix som den här uppsatsen tar upp, inklusive *yobisute*, är fruktansvärt oartigt då glappet mellan *sama* och *san* är så stort. En annan av respondenterna menar att ett byte från *sama* till *chan*, *kun*, *san* eller *yobisute* tyder på att den tilltalade inte längre är lika viktig för talaren. De andra respondenterna säger att ett byte från från *sama* till *chan*, *kun*, *san* eller *yobisute* tyder på att samtalsparterna har kommit varandra närmre, och båda respondenterna säger att ett skäl kan vara att de har börjat dejta.

5 Sammanfattande diskussion

Ämnet tilltalsord har visat sig vara ett väldigt komplext område. I både teori, såsom det presenteras av Brown (1965) och Braun (1988, 2010) samt i praktiken, som framgår av intervjuerna, är det svårt att förstå tilltalsordens exakta betydelse i språket. Här ska ändå en jämförande slutsats av vad som framkommit i både teorin och i den empiriska studien göras.

Browns (1965) första påstående är att i alla språk finns det val av tilltalsord, dvs. det finns flera olika tilltalsord att välja mellan. Redan i syftet av den här uppsatsen framkommer det att detta påstående stämmer. Brown fortsätter sedan med att förklara att i alla språk finns det normer som gör att samhället som helhet förstår tilltalsorden. Här går det att hävda att den här uppsatsen har upptäckt att detta påstående inte stämmer in på japanskans personsuffix. Detta beror naturligtvis på hur ordet *förstå* definieras, och det specificerar aldrig Brown. I fallen med suffixen *chan* och *kun* framkommer att respondenterna använder dessa personsuffix till ungefär samma människor och i liknande situationer, dock framkommer också att de tolkar betydelsen i *chan* och *kun* olika. Alla de tillfrågade är överens om att *kun* inte bör användas till kvinnor utanför arbetsplatsen, men någon ser *kun* som ett ord som uttrycker respekt och distans vid användningen till jämnåriga killar medan någon annan i samma situation utläser vänskap. De manliga respondenterna uttrycker att användandet av *chan* har betydelsen att kalla någon för ett barn, medan de kvinnliga tillfrågade lägger tonvikten på närhet och vänskaplighet när det gäller *chan*. Betydelsen i både *kun* och *chan* blir svårfångad, och några av respondenterna hävdar till och med att betydelsen i samma suffix kan vara till viss del vara motsägande, *kun* kan utläsas som både vänskapligt och som artigt distanstagande. Dessa faktorer bidrar till att en allmängiltig förståelse för *kun* och *chan* tycks vara smått omöjlig att få till.

Vidare hävdar Brown (1965) att då tilltalsordens samhällliga normer bryts

uttrycks talarens attityd eller känslor. I undersökningen framkommer det att alla personsuffix uppfattas ha någon form av koppling till en underliggande norm. Alla respondenterna var överens om att det jämställda *kun* inte bör användas till kvinnor, men vad det sedan skulle betyda att faktiskt använda *kun* till en kvinna var svårare att tolka. Kallades flickan konstig? Någon tolkar ett *sama* som används utanför sin kontext som ett uttryck för tacksamhet, medan någon utläser det som ett sätt att kalla någon högfärdig. I vilket fall måste nog Browns påstående om normbrytning och att uttrycka känslor och attityd anses stämma, även om respondenterna hade svårt om att enas om vilken attityd och vilka känslor som denna normbrytning ger uttryck för.

Brown (1965) erkänner att när det gäller användandet av det han kallar titlar, dit den här uppsatsens personsuffix hör, finns det fler valmöjligheter vilket också ökar möjligheten till ett icke ömsesidigt bruk av titlarna. Samtidigt påstår han att det tilltalsord som används till att adressera en överordnad alltid också används mellan två jämställda som har en distanserad relation och de ord som används till att adressera en underordnad är de tilltalsord som används mellan två närstående jämlikar. I figur 2 (s. 24) visas att denna teori till största del stämmer enligt respondenterna, en underordnad kan tilltala en överordnad bl.a. med *san* och två icke närstående jämlikar kan tilltala varandra med *san*. Undantagsfallet är *shi* som två icke närstående jämlikar kan använda till varandra men som inte kommer upp i förhållandet överordnad - underordnad. Då *shi* inte ingår i den här uppsatsens syfte lämnas detta resonemang.

Braun (2010) tar fasta på det som Brown (1965) bara erkänner i förbigående; nämligen att ju större mängden valmöjligheter av tilltalsord är, desto större är sannolikheten att icke ömsesidigt bruk av tilltalsord uppstår. Figur 2 (s. 24) visar också att åtminstone i teorin kan detta uppstå i japanskan, vilket också liksom Braun (2010) påpekar kan leda till att det icke ömsesidiga användandet av tilltalsord inte alls behöver visa på statuskillnader.

Av det som framkommit i denna undersökning verkar Brauns (1988, 2010) teorier om att val av tilltalsord även kan spegla talarens bakgrund också stämma. Unga pojkar som vill framstå som lite coola använder helst inte personsuffix till varandra och äldre människor undviker i långt större mån användandet av *yobisute*. Brauns teori om att val av tilltalsord också kan uttrycka känslor tycks också stämma. Ett exempel på detta är återigen *yobisute* som kan användas för att exempelvis uttrycka stark ilska. Respondenterna uppgav även att användandet av *sama* och *san* kunde föregå en förfrågan om en tjänst, vilket kan spegla Brauns teorier om att tilltalsorden kan användas i ett manipulativt syfte.

När det gäller Lovedays (1986) flödesschema framkommer det tydligt att respondenterna inte anser det stämma överens med dagens japanska. Respondenternas svar visar att flödesschemat är allt för könsdiskriminerande och begränsat i valet mellan personsuffix. I de tillfrågades svar åskådliggörs att i synnerhet i nära relationer och i fleråriga relationer finns det en större mängd personsuffix att välja mellan än vad Loveday påvisar. I Sibatas (1999) undersökning från 1977 framkommer att det främst var människor över 40 år som använde *chan*, och att de som uppgav att de tilltalades med *chan* var medelålders kvinnor. Detta resultat gick stick i stäv med min undersökning, där det informanterna lyfte fram *chan* som ett personsuffix som riktades till antingen unga kvinnor eller barn. Det framkom även i min undersökning att unga kvinnor ofta använder det som ett artighetspersonsuffix i tilltal av okända jämnåriga unga kvinnor. I både Sibatas och min undersökning kom det fram att *chan* inte används till män, och båda undersökningarna visar på att *chan* inte är ett personsuffix som brukas i överklassen. I Sibatas studie framstår *san* som ett personsuffix som främst används av kvinnor och uppfattas som feminint, denna tanke speglas inte i min undersökning.

Allt som allt tycks mycket av den forskning som gjorts av Braun (1988, 2010) och Brown (1965) inom den allmänna lingvistikens på området tilltalsord stämma ganska

väl överens med det som den här undersökningen har kommit fram till om de japanska personsuffixen. Dock måste slutsatsen bli att ämnet fortfarande är för outforskat för att några starkare paralleller ska kunna dras. Det har under arbetets gång visat sig vara svårt att hitta forskning på området japanska personsuffix vare sig på japanska eller andra språk. Ett intressant forskningsområde för framtiden vore exempelvis att studera *kun* och *chan* närmare, då de tycks vara mycket komplexa och svårgripbara. Även hur Brauns (2010) teorier om **bound form** och **free form** skulle kunna appliceras på japanska personsuffix vore en intressant vinkel på ett framtida forskningsarbete. Ändock måste nog första prioriteten vara att bedriva mer grundläggande forskning genom en större mängd intervjuer eller en omfattande enkätundersökning, för att forskningsfältet ska få en säkrare grund att stå på.

Referenser

Banno, Eri (red.) (1999). *Genki: an integrated course in elementary Japanese*. 2. Tokyo: Japan Times.

Befu, Harumi. & Norbeck, Edward. (1958). Japanese usage of Terms of Relationship. *Southwestern Journal of Anthropology*. University of New Mexico. 14(1), 66-86.

Tillgänglig på Internet: <http://www.jstor.org/stable/3628844>

Braun, Friederike. (1988). *Terms of address: problems of patterns and usage in various languages and cultures*. Berlin: Mouton de Gruyter.

Braun, Friederike. (2010). Terms of address. In Jan-Ola, Östman & Jef Verschueren (Eds.), (2006-). *Handbook of pragmatics online* [Elektronisk resurs]. (pp 1-16). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.

Tillgänglig på Internet: <http://www.benjamins.com/online/hop>

Brown, Roger. (1965). *Social psychology*. New York: The Free Press

Hisamatsu, Senichi & Satō, Kenzō. (1972). *Kokugo jiten*. Tokyo: Kadokawa shoten.

Ivana, Adrian & Sakai, Hiromu. (2007). *Honorification in the Nominal Domain in Japanese: An Agreement-Based Analysis*. Hiroshima: Hiroshima University.

Kaiser, Stefan. (2001). *Japanese: a comprehensive grammar*. New York: Routledge.

Kanemizu, Satoshi. (1986). Jinbutsu koshō no taikai. *Kokugogaku*. 146, 81-82

Tillgänglig på internet: <http://db2.ninjal.ac.jp/SJL/search.php>

Lebra, Takie Sugiyama (2004). *The Japanese self in cultural logic*. Honolulu: University of Hawai'i Press.

Loveday, Leo J. (1986). Japanese sociolinguistics: An introductory survey. *Journal of Pragmatics*. 10(3), 287-326.

Makino, Seiichi & Tsutsui, Michio. (1986). *A dictionary of basic Japanese grammar: Nihon-go kihon bunpōjiten*. Tokyo: The Japan Times.

Martin, Samuel Elmo. (1988). *A reference grammar of Japanese*. 1. Tuttle ed. Rutland, Vt.: C.E. Tuttle Co.

Miliam, Ben. (2006). *Prosody of Japanese university hypocoristics*. Working Papers in Linguistics 26. University of Toronto, Toronto.

Nakao, Seigo (1995). *Random House Japanese-English English-Japanese dictionary*. New York: Random House.

Sibata, Takesi. (1999). *Sociolinguistics in Japanese contexts*. Berlin: Mouton de Gruyter.

Elektronisk källa

Nationalencyklopedin. www.ne.se.

Tv-serier

Mei-chan no shitsuji, Fuji TV, 2009

Hotaru no hikari, NTV, 2007

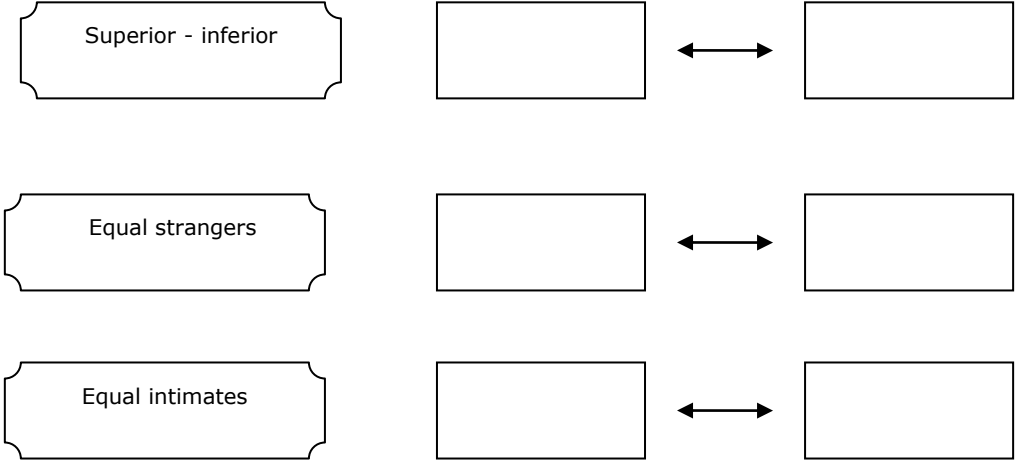
Hangurii!, Fuji TV, 2012

Bilaga 1¹²

1. Fill in the first diagram.
2. Rank the following titles by level of politeness; san, chan, kun, sama, yobisute.
3. **How does the usage of the titles in the dialogues correspond with the usage of the titles in reality according to your experience?**
4. **What does the usage of "specific title" express?**
5. **What possible reasons are there for choosing to use "specific title"?**
6. **Can you give examples of how class, generation gaps and regional differences could influence the usage of "specific title"?**
7. **What would happen if you changed "specific title" to another title?**
8. **Can you give an example of a breach of etiquette when it comes to the usage of "specific title"? What could be the reason for deliberately breaking the conventional rules when it comes to the usage of "specific title"?**
9. In an unequal relationship, who would take the initiative to start using more intimate terms of address? What would happen if the other person did it?
10. Is it possible to avoid expressing status differences in Japanese? If so, how?
11. How does Loveday's table correspond with reality according to your experience? How does it, does it not?

¹² Frågor markerade i fet still upprepades en gång för varje personsuffix

Bilaga 2

1.

2.

3.

4.

5.

The following dialogue comes from a drama about a girl (Mei) who starts to attend a school for rich young ladies. At the school everyone gets a butler. In the following scene Mei (who none of the girls now) and her new butler Rihito (who is famous at the school) are about to arrive for the first time. The girl called Fujiko and お嬢様 A, B, C, D and E are students at the school and 執事 A is Fujikos butler.

Dialogue 1 from メイちゃんの執事 episode 1

お嬢様 A 「早くいらっしやらないかしら？柴田理人様」

お嬢様 B 「あこがれの最高Sランク執事」

お嬢様 C 「あの整ったお顔立ち！」

藤子^{ふじこ} 「でも…あの柴田理人がなびいたってことは…」

執事 A 「相当いい女だな…藤子ほどじゃないけど」

(理人登場)

お嬢様 D 「理人様ー！！」

お嬢様 E 「お帰りなさい！！」

理人^{りひと} 「お入りください、めい様」

The following dialogue takes place at an office, and the people speaking are colleagues.

Dialogue 2 from ホタルノヒカリ episode 1

ほたる
蛍 「ん？なんですか、これ？(雑誌を見る)」

蛍 「素敵女子…」

かなめ
要 「ああ。仕事はできるけど嫌味なく、さりげない大人の気配りとかわいらしさをあわせもつ」

蛍 「いや…私はそんな…」

要 「香水をつけてない時でもいい香りがする。女としてのたしなみを常に忘れず、家の中でもきちんとした身のこなし。おけいこごとで自分をみがき、お気に入りのハーブティーでリラックスタイム」

蛍 「いや…かなめさん、私、そんなにいい女じゃ…」

要 「は？あいつだよ(ゆうかをさす)」

要 「年ごろの女の子にはこうあってほしいと願わずにはいられない、魅力あふれる女性、素敵女子」

蛍 「はああ…ゆうかさんね…」

ゆうか 「おはようございまーす！(花を持って)」

会社員 「おお、きれいだね。もしかしてこれ、ゆうかちゃんが？」

ゆうか 「フラワーアレンジメント習ってたことがあるので」

要 「ほらな？」

会社員 「デスク片付けておいてくれたのってゆうかちゃん？」

ゆうか 「はい」

会社員 「助かったよ～」

ゆうか 「いえ…」

要 「ほら、ほらな～？」

The following dialogue is from a drama about a few friends opening a restaurant together. In this episode they have just lost a bet and because of that lost the rights to the name of the restaurant.

Dialogue 3 from ハングリー！ episode

剛「おい大丈夫なのかよ英介？」

賢太「ああそうだよ、お前こだわってたじゃねえか、店の名前は母ちゃんから引きついでるから変えたくねえって」

英介「変える気なんかねえよ、くそ。いや負けなきゃいいんだろ、負けなきゃ」

英介「ん…まりあ？(彼女を見つける)」

拓「あっそうだそうだ！今日泊まっていい？(賢太に対して)」

賢太「おっ…おお！もちろんいいよ！…あっじゃあ…三人で飲もうか！(拓と剛に対して)」

三人「じゃあな英介！」

The following dialogue is taken from a textbook for foreigners learning Japanese. In it Takeshi is picking his boss up at the airport.

Dialogue 4 from Genki II

たけし「部長、出張お疲れ様でした。」

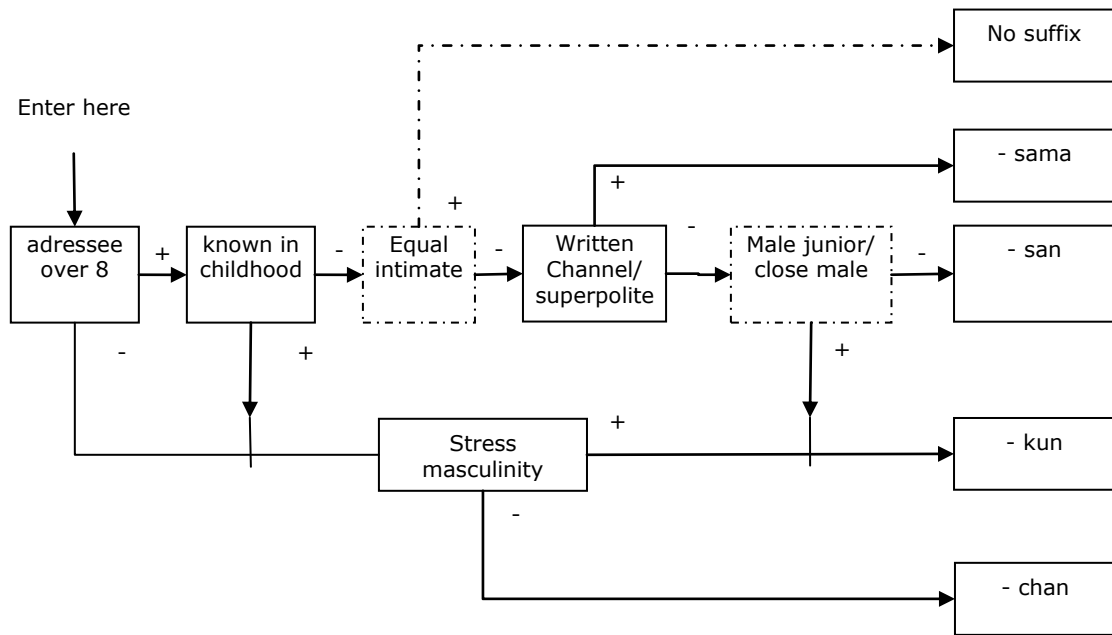
部長「木村くん、迎えに来てくれてありがとう。本当はシアトルを一時に出るはずだったんだけど、遅れちゃってね。」

たけし「じゃあ、お疲れになったでしょう。」

部長「大丈夫だけど、ちょっとおなかがすいてるんだ。」

たけし「じゃあ、何か召し上がってから、お帰りになりますか。」

部長「うん。そうしようか。」

The dashed lines are for men addressing other men.